

Turizmde Yerellik ve Yerel Yönetimlerin Turizme Katılım Engelleri

Nurettin Ayaz*

Öz: Turizmin etkin bir gelişim aracı olabilmesinde, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel halkın ilgi ve çabalarına vurgu yapılmaktadır. Turizme yönelik hizmetlerinin tanıtılması ve pazarlanması, belirli yerlerin birtakım özelliklerinin sermayeleştirilmesi, turistik tüketime yönelen eylemlerin belirlenmesi, politika ve planlamalar arasındaki bağlantı ve sürekliliğin sağlanmasında yerel yönetimlerin öne çıkması gerektiğine inanılmaktadır. Bu araştırmada, seçilmiş temsilciler olarak yerel yönetimlerin önemli bir birimi olarak kabul edilen belediyeler perspektifinden, Türkiye'deki belediyelerinin turizme katılım engellerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırma kapsamında, 460 belediyeye anket uygulanmış ve belediyelerin genel karakteristik özellikleri ile turizme katılım engelleri arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Belediyelerin turizme katılım engellerinde mali kaynak yetersizliği, nicel ve nitel açıdan personel yetersizliği ve yerel halkın ilgisizliği temel nedenlerdir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, yerellik, yerel yönetimler, belediyeler.

Locality in Tourism and Barriers to Local Authorities' Participation in Tourism

Abstract: Local authorities lay emphasis on the importance of interest and efforts of non-governmental organizations, universities, and local populace in order to make tourism an efficient means of development. It is believed that local authorities should play a leading role in promoting and marketing the services directed towards tourism, capitalization of certain characteristics of chosen places, determination of activities towards touristic consumption, and in providing the connection and continuity between policy and planning. Therefore, this paper aims to highlight the handicaps for the municipalities in Turkey to participate in tourism from the perspective of municipalities, which are accepted to be an important part of local authorities as elected representatives. During the research for this paper, a survey was conducted over 460 municipalities, and the relationship between the general features of municipalities and the handicaps to participate in tourism is analyzed. Insufficient financial means, shortage of staff in quantitative and qualitative terms, and the disinterest of local populace are primary reasons among the handicaps for municipalities to participate in tourism.

Keywords: Tourism, locality, local government units, municipalities.

---

* Yrd.Doç.Dr.,Karabük Üniversitesi, Safranbolu Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, 78600, Safranbolu/Karabük/Türkiye.

Makale gönderim tarihi: 04.09.2015

Makale kabul tarihi: 19.11.2015

Giriş

Belirli yerlere özgü özellikleri kapsamı açısından ‘yerellik’, turizmde üretim ve tüketimin merkezinde yer alır. Hizmetlerinin tanıtılması ve pazarlanması, belirli yerlerin birtakım çekiciliklerinin sermayeleştirilmesi, turistik tüketime yönelen eylemlerin belirlenmesi, politika ve planlamalar arasındaki bağlantı ve sürekliliğin sağlanmasında, yerelliğin ve yerel yönetimlerin öne çıkması gerektiğine inanılmaktadır (Cawley vd., 2002: 66). Yerel yönetimlerin turizm yönetiminde, yerleşimciler ve işletmeler dahil olmak üzere tüm destinasyonu ve çevreyi göz önünde bulundurması, destinasyon içerisinde, turizme yönelik sorunları diğer kurumlardan önce çözümlenmede öncülük yapmaları beklenmektedir (<http://www.southhams.gov.uk>).

Turizmin gelişiminde önemli bir role sahip olan yerel yönetimler, hali hazırda turizm politikası ve planlamasında gerekli dikkati üzerilerine çekememişlerdir. Oysa ki yerel yönetimlerin, bölgelerine yönelik uygulanacak turizm politikalarının faydası konusunda en iyi karar verebilecek kurumlar oldukları, tartışmasız bir gerçektir (Jeffries, 2001: 47). Bununla birlikte, turizm yerel yönetimlerin gerileme dönemlerinde, ekonomilerini canlandırmak ve bölgelerine turist çekmek konusunda çok hevesli oldukları bir yönetim faaliyeti olarak öne çıkmaktadır (Elliot, 1997: 138). Buna ek olarak, artan rekabet halindeki bütçesel baskılar, yerel yönetimlerin turizm gibi resmi olmayan hizmetlere katılma yeteneğini önemli ölçüde azaltmaktadır.

Türkiye’de, belediyelerin 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile turizm faaliyetlerine katılımı, uygulama anlamında zorunluluk haline geldiği söylenebilir. Bununla birlikte, Türkiye’de finansal açıdan belediyelerin gelirlerinin turizm gelişimi açısından yeterli değildir. Ancak, belediyelerin kısıtlı olanaklarla da turizme yönelik hizmetler geliştirebileceğine inanılmaktadır. Yöre halkının turizm konusunda bilinçlendirilmesi başta olmak üzere, çevrenin temiz tutulması, doğal güzelliklerin ve tarihi eserlerin korunması bu hizmetlere örnek olarak gösterilmektedir (Tortop, 1988: 5). Turistin, bir bölgeye gittiği andan itibaren, belediyelerin yapmış oldukları hizmetlerle karşı karşıya kalacağı düşünülmektedir. Yöredeki yolların durumu, çevrenin temizliği, trafiğin düzeni, park, bahçe ve yeşil alanları ile kısacası, yerel yönetimlerin hizmet verdiği ve sorumluluk alanında bulunan faaliyetler ile bölgeye gelen turistler üzerinde olumlu ya da olumsuz izlenim bırakacağına dikkat çekilmektedir (Kılıç, 2002: 50).

Bu araştırmada, yerel yönetimlerin önemli bir birimi olarak kabul edilen belediyeler perspektifinden, Türkiye’deki belediyelerin turizme katılım engellerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Seçilmiş temsilciler olarak

önemli bir rol üstlenmesi beklenen belediyelerin, daha çok turizm faaliyetlerine katılımını öngören öneriler sunulmaktadır.

Literatür

Dünyadaki birçok hükümet sürdürülebilirliği, turizm sektörlerinin içerisine işlemenin ulusal ve bölgesel düzeyde yollarını aramaktadır. Bu süreçte yerel hükümet, yerel turizm endüstrisinin başarısını derinden etkileyebilir. Destinasyonun geleceğinin bağlı olduğu değerleri korumakta rol oynayabilir. Özellikle yerel hükümetin dahiliyeti, arazi kullanımı ve çevresel düzenleme gibi fonksiyonlarının sektör üzerinde yaratabileceği etkiler gözönüne alındığında, çevre ve ev sahibi toplum arasındaki etkileşimin yanı sıra, ziyaretçiler ve turizm işletmeleri arasında da kayda değer bir etkileşim sürecinde, yerel yönetimlerin katkısı gözardı edilemez. Sürdürülebilir turizme yardımcı olabilecek önemli aktörlerden biri olarak, yerel hükümetin stratejik planlama, pazarlama/tanıtım, veri toplama, sponsorluk, ekonomik gelişme, ziyaretçi hizmetleri, kamu arazisi yönetimi ve toplum için kapasite geliştirme çalışmalarında yer alabilir (South Australian Tourism Commission and Local Government Association, 2006: 7-8).

Long (1994: 21), yerel yönetimlerin turizm gelişimine hitap edebilecek faaliyetleri şu şekilde sıralamaktadır:

- Özel sektör, diğer kuruluşlar ve diğer yerel yetkilerle ortaklık,
- Yerel halkı dâhil etmek,
- Girişken tanıtım çalışmaları,
- Kolayca bulunabilen kaliteli bilgi,
- Özel olayların tanıtımını yapmak,
- Sürdürülebilir turizmi geliştirmek
- Çevreyi korumak,
- Çalışanların uygun ücret aldığından emin olmak,
- Uzmanlık isteyen konularda danışmanlara başvurmak,
- Çalışanlar için eğitim programları hazırlamak,
- Çekim merkezlerinin altyapısını güçlendirmek,
- Çekim merkezleri arasında bağlantı kurmak.

Nuckolls ve Long (2009: 8) tarafından hazırlanan *Turizm Teknik Destek Matriksi* kapsamında, yerel yönetimler teknik destek sağlayıcı kurumlar olarak;

planlama, aynı ortaklıklar ve fon bulmada önemli teknik destek sağlayıcılar olarak gösterilmiştir:

Tablo 1. Turizm İçin Teknik Destek Matrisi

Teknik Destek Sağlayıcılar	Liderlik/Eğitim	Pazar Araştırması	Planlama	Aynı Ortaklıklar	Fon Bulma
Yerel/Bölgesel Hükümet Kurumları/Konseyleri			X	X	X
Bölgesel, Eyalet ve Ulusal Turizm Ofisleri ve Acentaları		X		X	X
Özel Sektör Turizm Endüstrisi Temsilcileri		X		X	
Üniversite Turizm Merkezleri/Akademik Programlar	X	X	X		X
Özel Turizm Endüstrisi Danışmanları	X		X	X	X
Büyüme/Gelişme Programları	X		X		
Bölgesel, Eyalet ve Ulusal Sanat ve Tarih Birlikleri			X	X	X
Bölgesel, Eyalet ve Ulusal Doğal Kaynak ve Vahşi Yaşam Birlikleri			X	X	X

Kaynak: Nuckolls ve Long, 2009: 8.

Yerel turizm gelişiminin başarılı olması isteniyorsa, toplumdaki tüm paydaşların planlama ve karar verme sürecine katılımının sağlanması gereklidir. Turizmin belirli bir bölge ve yerel değişkenlerle derin bağları olan ekonomik bir faaliyet olduğu gerçeği gözönüne alındığında, merkezi yönetimler, bu endüstrinin karmaşık yapısını, ekonomik ve sosyal çevresini yönetmeye her zaman uygun değildir. Birçok durumda bazı sebeplerden ötürü, yerel yönetimlerin turizm endüstrisi ile ilişkili sorunlarla mücadele etmek için daha iyi bir konumda olduğu görülmektedir. Bölgenin, güçlü ve zayıf yönleri ile ilgili doğrudan bilgi sahibi ve iş çevresinin olanaklarının ve karşılaştığı zorlukların daha fazla farkındadırlar. Toplumun yaşadığı bölgeyi veya insanlarını etkileyen önemli değişikliklere veya sorunlara zamanında müdahale edebilirler (Bertucci, 2002: 4).

Yerel düzeyde birçok sorumluluğu olan yerel yönetimlerin öncelikleri arasında, turizm son sıralarda yer almaktadır. Ancak, son yıllarda daha fazla yerel yönetim, yerel ekonomiyi canlandırmanın ve gelirlerini artırmanın bir yolu

olarak, turizm gelişimini teşvik etmeye yönelik kararlar almaktadır. Turizm konusunda alınan kararların başarılı ve yararlı olması için, yerli halkın duygularına ve çevreye karşı hassas olunmasına dikkat çekilmektedir. Yerel düzeyde geliştirilen politikaların uygulanabilmesi, yerli halkın desteğinin kazanılması önerilmektedir. Kamu yöneticilerinden, turizmin etkilerinin zararlı olmayacak biçimde yönetilmesi ve bölgenin ekonomik ve sosyal bakımdan geliştirilmesi yönünde kullanılması beklenilmektedir. Özellikle, yerel politikacıların ve halkın ulusal turizm yönetiminin planları ve turizm gelişiminin avantajları ve dezavantajları da dahil olmak üzere, turizm meseleleri ile ilgili olarak bilgilendirilmesi ve eğitilmesi yerel yöneticilerin önemli görevleri arasında gösterilmektedir (Elliot, 1997: 137). Turizmde, son yıllarda yerel otoritenin üstlendiği kilit rol daha fazla farkedilir hale gelmiştir. Bu durumun sebepleri ise, aşağıdaki beş durum ile ilişkilendirilmiştir (UNEP, 2003: 8):

- Turizm hizmetinin tüketiciye değil, tüketicinin hizmete getirildiği bir sektör olması ve turizm sektörünün karmaşık yapısı,
- Turistlerin sadece tek tek ürünleri değil, destinasyonları da seçip karşılık verdiğinin daha iyi anlaşılması,
- Büyük çoğunluğu, küçük ölçekli işletmelerden oluşan sektörün dağınık yapısı,
- Sürdürülebilirlik açısından devlet otoritelerinin destinasyonlardaki turizm gelişimini, sadece pazar kurallarına terk etmeyerek düzenleyici rol üstlenmesi gerektiğinin kabul edilmesi,
- Yerel otoritelerin müdahale gücünü artıran, idari merkezileşmeye doğru yönelimlerdir.

Dünyadaki ve Türkiye'deki turizm trendleri dikkate alınarak hazırlanan "turizm destinasyonu olarak Türkiye", başlıklı SWOT analizi çalışmasında "başta yerel yönetimler olmak üzere kamunun turizme yeteri kadar ilgi göstermemesi" ifadesine dikkat çekilmektedir (TÜBİTAK, 2003: 24). Bir ülkede turizmin; merkezi hükümet, yerel yönetimler, STK, mesleki kuruluşlar ve halkın sahiplenmesiyle anlam kazanacağına inanılmaktadır. Özellikle, turizm faaliyetlerinin bir bölgede gerçekleştiği düşünüldüğünde, yerel yönetimler sadece kendi halkı için değil, aynı zamanda bölgeyi ziyaret eden turistler için de hizmet üretme özellikleri ile, öne çıkan kuruluşlar olarak görülmektedir. Yerel yönetimlerin, bölge turizm kaynaklarının korunması ve optimal derecede kullanılmasına yönelik plan ve politikaların uygulayıcısı olmaktan çok, hazırlayıcısı olmasına dikkat çekilmektedir. Ayrıca, yerel yönetimler, bölgelerinde vatandaşlara ve meslek birliklerine turizmi benimsetebilecek ve

desteklerini alabilecek önemli kurumlar olarak kabul edilmektedirler (Baş vd., 2007: 1-12).

Bir ülkenin ekonomisinde, turizmin nasıl yaygınlaştırılacağı ve nasıl sürdürülebilir bir büyüme ve gelişim aracı olarak güvence altına alınacağı önemli sorulardır. Bu kapsamda, sağlıklı bir yönetim çevresinin turizmi sürdürülebilir gelişim için başarılı bir faaliyet haline getirmede, çok önemli rol oynayabileceği kabul edilmektedir. Bu kapsamda (Bertucci, 2002: 3);

- Hesap verebilen, politik katılıma ve temsile izin veren ve vatandaşların ihtiyaç ve taleplerine cevap veren etkin ve şeffaf politik kurumlar,
- Turizmin farklı yönlerine, bütüncül bir şekilde hitabedebilen tutarlı ve istikrarlı politikalar ve düzenleyici bir çerçeve,
- Toplumun ekonomik ve sosyal yaşamının birçok boyutunu etkileyen turizm endüstrisinde devlet, özel sektör ve sivil toplum arasında kurulan ortaklıklar,

geliştirilmesi önerilmektedir. Yukarıdaki ilkeler dâhil olmak üzere, yerel halkın sosyal ihtiyaçlarını yerinde ve doğru olarak belirlemede ve bu ihtiyaçları doğrudan karşılamada yerel yönetimler içerisinde belediyeler, merkezi yönetimlere göre halka yönelik sosyal politika ve hizmetlerini geliştirmede avantajlı kurumlar olarak görülmektedirler (Seyyar, 2008: 30). Bu kapsamda, turizme yönelik çalışmalarda belediye ve turizm ilişkisinin, diğer yerel yönetimlerden farklı olarak, daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yerel yönetimler içerisinde, turizm ile ilişkisi en kuvvetli olan kurumlar belediye idareleridir. Belediye idareleri, birçok görev ve sorumlulukları ile turizmle yakından ilişkilidirler. Temizlik ve çevre koruma hizmetleri, alt yapı hizmetleri, zabıta hizmetleri, yangınla mücadele hizmetleri, imar planları, yapıların kontrolü, ulaştırma hizmetleri, tüketiciyi koruma hizmetleri gibi faaliyetler sadece yerel halkı değil, aynı zamanda, bölgeye gelen turistleri yakından ilgilendirmektedir. Belediyelerin, hizmet amacına yönelik görevlerinin turizm sektörünü yakından ilgilendirdiği dikkate alındığında, belediyelerin de konunun dışında kalamayacakları açıktır. Bu kapsamda, belediyelerin turizm alanındaki faaliyetlerine hız vermeleri gerekmektedir (Dönmez, 1996; Baş vd., 2007).

Belediyelerin turizmdeki rolleri; destinasyon için kaliteli bir fiziksel alt yapının sağlanması ve turizm işbirliği sağlayarak destinasyonun gereksinimlerini ve yönetimini güvence altına alma olmak üzere başlıca iki ana temada yoğunlaştırılabilir. Kaliteli bir fiziksel alt yapı kapsamında; cadde temizliği, cadde ışıklandırması, ulaşım, park ve bahçeler, kıyıların korunması ve

sahil temizliği, su güvenliği, doğal çevrenin korunması, yapılaşma ve planlama kontrolü, çevre sağlığı, kamuya açık tuvaletler, kaldırımların bakım ve onarımı, otoparklar, güvenlik, yön tabelaları, boş zaman aktiviteleri ve sanatsal faaliyetler, destinasyon için öncelikli fiziksel altyapı çalışmaları olarak görülebilir. Turizm işbirliği kapsamında ise, turizm hizmetini tek bir çatı altında toplayabilirler. Turizmin sürdürülebilirliğini sağlamak için yerel gelişim planları, yerel ulaşım planları, yerel kültürel strateji planları ve YG-21 eylem planları hazırlayabilirler. Sahip oldukları demokratik tabanla, yerel kültürü, halkı, ürünleri ve çevreyi destekleyerek yerel farkındalığı artırabilirler. Ortak hedefler ve yerel sahibiyet doğrultusunda kaynak havuzu oluşturabilirler. Yerel endüstrinin ihtiyaçlarını, üst kurullara ve merkezi yönetim birimlerine doğrudan aktarabilirler. Dürüst aracılık rolleri ile insanları bir araya getirip ortaklıklar oluşturabilirler. Yörelerin, turizm pazarında etkin bir şekilde tanıtımları için etkin bir şekilde çalışabilirler (<http://www.southhams.gov.uk>).

Türkiye’de, belediyelerin turizm faaliyetlerine katılımları mevzuat kapsamında da kendini göstermektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda bulunan hemşehri hukuku (m.13), görev ve sorumluluklar (m.14/a), kent konseyi (m.76), gönüllü katılım (m.77) ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu (m. Ek-1) ile turizm faaliyetlerine katılımın, uygulama anlamında zorunluluk haline geldiği söylenebilir. 5393 sayılı Belediye Kanunu hemşehri hukuku bölümü kapsamında, “belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar.” Görev ve sorumluluk bölümü kapsamında, “belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; *turizm ve tanıtım geliştirilmesi hizmetlerini* yapar veya yaptırır.” Kent konseyi bölümü kapsamında, “belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.” Gönüllü katılım bölümü kapsamında, “belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürülülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla, gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular” hükümlerine yer verilmektedir. Benzer şekilde, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, turizm altyapı hizmet birlikleri bölümü kapsamında “kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde, alanın bütüncül bir anlayışla korunması, geliştirilmesi, tanıtımı, kültür ve turizme ilişkin sosyal ve teknik altyapının gerçekleştirilmesi ve işletilmesini sağlamak

amacıyla, alandaki bütün mahalli idarelerin katılımı ile bir mahalli idare birliği kurulur.” Hükmü, belediyeleri turizm ile ilişkilendirmektedir.

Türkiye’de, finansal açıdan belediyelerin gelirlerinin turizm gelişimi açısından yeterli olmadığı düşünülmektedir. Özellikle, turizm kapsamında gerçekleşen nüfus hareketlerinin neden olduğu altyapı sorunlarının, belediyeler tarafından bir yük olarak algılandığı belirtilmektedir (Işıkcı, 2002: 269). Ancak, belediyelerin kısıtlı olanaklarla da turizme yönelik hizmetler geliştirebileceğine inanılmaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, Türkiye’de turizm gelişiminde öncelikli yöreler içerisinde yer alan belediyelerin turizme katılım engellerini öğrenmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan “*Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013*” çalışmasında öncelikli turizm gelişim bölgeleri olarak gösterilen 28 il (Afyonkarahisar, Ağrı, Amasya, Burdur, Çankırı, Çorum, Diyarbakır, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Mardin, Nevşehir, Ordu, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Tokat, Trabzon, Uşak, Van, Yozgat) içerisinde yer alan, ilçe ve belde belediyeler oluşturmuştur. Araştırmaya dahil edilen 1390 belediyeden, tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 460 belediye üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin elde edilmesinde anket formu kullanılmıştır.

Anket kapsamında, belediyelerin genel özelliklerine ilişkin verilerin elde edilmesinde sınıflama ölçeği, belediyelerin turizme katılım engellerinin belirlenmesinde Likert tipi aralıklı ölçek (hiç katılmıyorum, katılmıyorum, orta düzeyde katılıyorum, katılıyorum, tamamen katılıyorum) kullanılmıştır. Anket ölçeği geliştirme sürecinde, Şahin ve Emine (2006) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öngörülen, kamusal eylem gruplarında bireysel ve örgütsel değişim engellerinden yararlanılmış, belediyelerin turizme katılım engellerine ilişkin maddeler, araştırmacı tarafından uzman görüşü desteği ile geliştirilmiştir. Anket verileri, 2012 yılı Ocak-Eylül döneminde anketörler aracılığı ile yüzyüze görüşme yöntemi kapsamında, belediye başkanlarından sağlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, frekans ve yüzde analizi kapsamında yorumlanmıştır. Belediyelerin genel karakteristik özellikleri ile turizme katılım engelleri ile ilgili değişkenler arasında, t testi ve Anova tekniği kullanılarak 0,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlılık sınamaları yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan belediyelerin, turizme katılım engellerini belirlemek için geliştirilen 6 yargıya ilişkin frekans, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine Tablo 2’de yer verilmiştir:

**Tablo 2. Belediyelerin Turizme Katılım Engellerine İlişkin Bulgular
(n=460)**

	Dağılım	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum	$\bar{X}$	s.s.
Mali kaynak yetersizliği	f	23	14	32	82	309	4,39	1,07
	%	5,0	3,0	7,0	17,8	67,2		
Yetişmiş personelin sayıca azlığı	f	35	23	68	94	240	4,04	1,24
	%	7,6	5,0	14,8	20,4	52,2		
Mevcut personelin kalite olarak yetersizliği	f	46	46	121	103	144	3,55	1,29
	%	10,0	10,0	26,3	22,3	31,4		
Yerel kamu kurumlarının karar alma süreçlerine yeterli katkıyı vermemesi	f	43	58	148	109	102	3,36	1,22
	%	9,3	12,6	32,2	23,7	22,2		
Yerel ticari işletmelerin karar alma süreçlerine yeterli katkıyı vermemesi	f	48	35	137	115	125	3,50	1,25
	%	10,4	7,6	29,8	25,0	27,2		
Yerel toplumun (halk, STK, medya) karar alma süreçlerine ilgisizliği	f	55	43	130	116	116	3,42	1,28
	%	12,0	9,3	28,3	25,2	25,2		

Tablo 2'ye göre, belediyelerin turizme katılım engellerinde öne çıkan üç önemli yargı; “mali kaynak yetersizliği” ($\bar{X}=4,39$), “yetişmiş personelin sayıca azlığı” ($\bar{X}=4,04$) ve “mevcut personelin kalite olarak yetersizliği” ($\bar{X}=3,55$) olmuştur. Yerel kamu kurumlarının karar alma süreçlerine yeterli katkıyı vermemesi, yerel ticari işletmelerin karar alma süreçlerine yeterli katkı vermemesi ve yerel toplumun (halk, STK, medya) karar alma süreçlerine ilgisizliği, belediyelerin turizme diğer katılım engellerini oluşturmuştur.

Bu sonuçlar; Şahin ve Emni (2006) tarafından yapılan çalışmalarda belirtilen ve yönetim uygulamalarını kamusal boyutta başarısız kılan nedenlerle (kamu yönetiminin merkezîyetçi yapısı, siyasi istikrarsızlık, siyasi kutuplaşma, değişim maliyeti, toplumdaki muhafazakarlık, bir fikre veya partiye bağımlılık, çıkar ve baskı grupları, statükocu medya, yöneticilerin tutum, davranış ve liderlik yeteneği, çalışanların belirsizlik korkusu, statüko alışkanlıkları, değişimi gereksiz görme) örtüşmektedir.

Bu öngörülerle birlikte, belediyelerin turizm konusunda yeterli bilgiye sahip bulunmadıkları ve belediye başkanlarının kısa vadeli siyasi beklentileri de, belediyelerin turizme katılımında önemli engeller kapsamında düşünülebilir. Bununla birlikte, belediyelerin turizmi sadece kendi seçim bölgeleri kapsamında değerlendirmeleri ve diğer belediyelerle ortak bir destinasyon oluşturma konusunda çelişkiler ve belirsizlikler yaşamaları da turizmi olumsuz etkilemektedir. Oysa ki turizmde, turist sadece bir yöreye seyahat etmek istemez; birkaç yöreyi seyahat kapsamında ziyaret etmeyi arzular. Bu nedenle, birden çok belediyenin ortak bir turizm destinasyonu çerçevesinde bir araya gelmesi ve turistlere hizmet sunması gereklidir.

Belediyelerin, turizme katılım engelleri ile belediyelerin karakteristik özellikleri (türü, bulunduğu bölge, kent konseyi sahiplik durumu, turizm çalışma grubuna sahiplik durumu, turizm eylem planına sahiplik durumu) arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için t testi ve Anova sonuçları kapsamında, belediyelerin turizme katılım engelleri arasında, anlamlı bir fark tespit edilememiştir (Tablo 3).

Bu sonuçlar, Leslie ve Hughes (1997) tarafından yapılan ve yerel yönetimlerin turizmde başarısızlık nedenlerini; YG-21 uygulamalarından çok az faydalanma, turizm için gerekli olan finansal kaynak oluşturma yetersizliği, çevre stratejisi etrafında yoğunlaşma ve diğer paydaş ortakları soyutlama) inceleyen araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, yerel yönetimlerin önemli bir birimi olan belediyelerin turizme katılım engellerinin ortaya çıkarılmasına odaklanmıştır. Belediyelerin turizme katılım engelleri dikkate alındığında; mali kaynak yetersizliği %67,2, yetişmiş personelin sayıca azlığı %52,2, mevcut personelin kalite olarak yetersizliği %31,4 tamamen katılıyorum oranı ile öne çıkan katılım engelleri olarak tespit edilmiştir. Belediyelerin turizme katılım engelleri ile belediyelerin karakteristik özellikleri, (türü, bulunduğu bölge, kent konseyi sahiplik durumu, turizm çalışma grubuna sahiplik durumu, turizm eylem planına sahiplik durumu) arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Tablo 3. Belediyelerin Turizme Katılım Engellerinin Karakteristik Özelliklere Göre Karşılaştırılması (n=460)

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	s.s.	t/F	p
Belediyenin Türü	İlçe	196	3,6590	0,92316	-1,11	0,26
	Belde	264	3,7557	0,91227		
Belediyenin Bulunduğu Bölge	İç Anadolu Bölgesi (1)	133	3,6541	0,93668	1,94	0,08
	Karadeniz Bölgesi (2)	162	3,7572	0,83738		
	Doğu Anadolu Bölgesi (3)	37	3,3784	1,06476		
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi (4)	27	3,6358	0,83849		
	Akdeniz Bölgesi (5)	61	3,8115	1,03480		
	Ege Bölgesi (6)	40	3,9583	0,81628		
Kent Konseyine Sahiplik Durumu	Evet	92	3,6250	0,88179	-1,04	0,29
	Hayır	368	3,7369	0,92562		
Turizm Çalışma Grubuna Sahiplik Durumu	Evet	50	3,6900	0,90852	-0,20	0,84
	Hayır	410	3,7175	0,91928		
Turizm Eylem Planına Sahiplik Durumu	Evet	143	3,7226	0,87946	0,12	0,89
	Hayır	317	3,7108	0,93503		

Belediyelerin, turizme katılım engelleri bağlamında ilk sırada yer alan mali kaynak yetersizliğidir. Kırsal bölgelerin gelişimi için sınırlı fon kaynağı olup, bu kaynakların yatırımlar için akıllıca kullanılması gerekmektedir. Toplumun tümünün yararını gözetecek koordineli yatırımlar geliştirilmesi, oldukça önemlidir. Bu kapsamda, belediyelerin turizm gelirlerinden pay almalarının sağlanması, sınırlı fon kaynakları için önemli girdi olabilecektir. 25.09.2006

tarihinde yayınlanan İl Özel İdareleri ve Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı ile gündeme taşınan, ancak uygulamada kendine yer bulamayan “konaklama vergisi”, turizm bölgelerindeki belediyelerin, yaşamış olduğu kaynak sorununa bir çözüm olabilecektir. Konaklama vergisi, hali hazırda AB ülkelerinde uygulanmakta, turizm işletmelerinde konaklama yapan her misafir, konaklama ücretine ilaveten %1 oranında belediyelere vergi ödemektedirler. Ayrıca, belediyelerin turizme katılım sürecinde, Türkiye’nin AB adaylık sürecini destekleyen fonlar önemli bir fırsat olarak görülebilir. Bu bağlamda, belediyelere AB destekli fonların kullanımı iyi anlatılmalı ve yörelerine uygun turizm projeleri geliştirmede, bu fonları kullanma yönünde teşvikler sağlanmalıdır.

Belediyelerin turizme katılım engelleri bağlamında öngördüğü sorunlar arasında, ikinci sırada yer alan yetişmiş personelin sayı ve kalite olarak yetersizliğinin çözümü bağlamında, belediyelere lisans veya lisansüstü düzeyde turizm eğitimi almış personel alımı için kadro tahsisi sağlanmalıdır. Bu elemanlar, belediyelerin bulunduğu yöredeki turizm gelişimine destek sağlayabilecek ve planlama çalışmalarına destek olabilecektir. Bununla birlikte, ilçe belediyelerin kent konseylerine dahil olmaları da personel yetersizliği probleminin çözümüne yardımcı olabilecektir.

Modern bir kalkınma aracı olan turizmde çağdaş yönetim anlayışı, ekonomik hedeflere öncelik veren ve sadece döviz geliri ile ölçülen başarıyı ve kısa vadede karı maksimize etmeyi öngörmez (Göymen,1996). Yerel liderlerin ve iş adamlarının; ürün geliştirme, pazarlama ve yeterli altyapı oluşturulması gibi kritik konularda işbirliğini öngörür. Bu süreçte, turizm konusunda yerel liderlerin bilgili olması, gerçekleştirilecek eylem planları ve iş kararları açısından önemlidir (Woods, 2000). Belediyelerin turizm konusunda bilgili olmaları ve bilinçlendirilmeleri turizme katılım engelleri ile ilgili yanlış algılamaları ortadan kaldıracaktır.

Türkiye’deki belediyelerin turizm konusunda güçlendirilmesi gerekmektedir. Belediyeler turizm konusunda etkin rol almak istemelerine rağmen, bilgi eksikliği nedeniyle turizme katılım göstermemektedirler. Bu kapsamda, belediyelerin turizm bilgi düzeyleri, Kültür Turizm Bakanlığı, il turizm müdürlükleri ve üniversiteler vasıtasıyla gerçekleştirilecek seminer, konferans, panel, sektörel gezi, görsel- işitsel yayınlar ve projelerle güçlendirilebilir. Bununla birlikte, turizme katılım istekleri de; valilikler, kaymakamlıklar, Kalkınma Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Türkiye Belediyeler Birliği tarafından sağlanacak seminer, konferans, panel, proje ve teşvik programları ile daha da artırılabilir.

Kaynakça

- Baş, Mehmet - Kılıç, Burhan - Güçer, Evren (2007), Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Turizm. *Mevzuat Dergisi*, Kasım 9(119), 1-12. Web: <http://mevzuatdergisi.com/>
Erişim Tarihi: 4 Haziran 2010.
- Bertucci, Guido (2002), *Strengthening Local Governance In Tourism-driven economies. International Colloquium on Regional Governance and Sustainable Development in Tourism-driven Economies*, Cancun, Q.R., Mexico, 20-22 February.
- Cawley, Mary - Gaffey, Sheila - Gillmor, Desmond (2002), Localization and Global Reach In Rural Tourism: Irish evidence. *Tourist Studies*, Vol.2, No.1, p.63-86.
- Dönmez, Mustafa (1996), *Mahalli İdarelerin Teşkilat Yapısı, Organları ve Görevleri*, Ankara: Mahalli İdareler Derneği Yayınları.
- Elliot, James (1997), *Politics of Tourism*, Routledge: London
- Göymen, Korel (1996), 21. Yüzyıla Girerken Turizmde Genel Eğilimler ve Türkiye. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 5, (3), s.57-62.
(http://www.southhams.gov.uk/administration/committee_agendas/prosperity_pdg/23Jun05/Tourism%20and%20Marketing%20Strategy%20Review_Appendix%20A_23.06.05.pdf , Erişim Tarihi: 12 Kasım 2011).
- Işıkçı, Yılmaz (2002), *Türk Turizminde Altyapı ve Çevre, II. Turizm Şurası Bildirileri*. (s.267-273). T.C. Turizm Bakanlığı Yayınları: Ankara.
- Jeffries, David (2001), *Governments and Tourism*. (First published). Butterworth-Heinemann: Oxford.
- Kılıç, Gonca (2002), *Belediyelerin Bölge Turizmine Olan Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- Leslie, David - Hughes, George (1997), Agenda 21, Local Authorities and Tourism In The UK, *Managing Leisure*, Vol.2, No:3, p.143-154.
- Long, Jonathan (1994), Local Authority Tourism Strategies-A British Appraisal. *The Journal of Tourism Studies*, Vol.5, No:2, p.17-23.
- Nuckolls, Jonelle - Long, Patrick (2009), Organizing Resources For Tourism Development In Rural Areas. Center for Sustainable Tourism East Carolina University. Web: www.sustainabletourism.org, (Erişim Tarihi: 10 Mart 2010).
- Seyyar, Ali (2008), "Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi", www.yerelsiyaset.com/pdf/ocak2008/8.pdf (Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2012).
- South Australian Tourism Commission and Local Government Association (2006), "Local Government’s Engagement In Tourism. Final Report", http://www.tourism.sa.gov.au/webfiles/tourismpolicy/LGEIT_Final_Report.pdf (Erişim Tarihi: 20 Şubat 2010).
- Şahin, Ali - Emimi Filiz Tufan (2006), *Kamu Yönetiminde Değişim Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Konya Büyükşehir Belediyesinde Bir Uygulama*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt.11(2), s.43-62.

Tortop, Nuri (1988), Turizm ve Belediyeler. Amme İdaresi Dergisi, Cilt.2,s. 3-10.

TÜBİTAK (2003), "Vizyon 2023 Ulaştırma ve Turizm Paneli Raporu".

http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/ut/utp_son_surum.pdf
(20 Mayıs 2010).

UNEP (2003), *Tourism and Local Agenda 21: The Role Of Local Authorities in Sustainable Tourism*. First edition, United Nations Publication.

Woods, Mike (2000), Diversifying The Rural Eceonomy: Tourism Development. *Southern Rural Development Center*, Vol.10, p.1-10.